

Vejledning om opstilling til kommunalvalg

Kære Alternativist.

Dette er første version af vores vejledning, hvor du kan finde formelle og praktiske informationer om hvordan man stiller op til kommunalvalget. Version 2. kommer ud i løbet af efteråret 2016.

Kommunalvalget afholdes den tredje tirsdag i november hvert fjerde år. Næste kommunalvalg er tirsdag den 21. november 2017.

Det betyder, at fristen for at indlevere kandidatlisten er tirsdag den 24. oktober 2017 kl. 12. Listen kan afleveres allerede 14 dage før deadline, så vær i god tid ☺ Eventuelle valgforbund skal anmeldes senest den 30. oktober 2017.

Denne vejledning vil kortlægge trinene frem mod valget med de beslutninger, der skal træffes undervejs. Den vil blandt andet omfatte:

- **Regler, der er fastsat af lov om kommunale og regionale valg.** Der er i vejledningen ikke henvist direkte til paragraffer og styk fra denne lov. Loven kan findes på linket her: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=162503#>
- **Regler fastsat af Alternativets landsvedtægter.** I vejledningen henvises der løbende til de relevante paragraffer og styk.
- **Områder med valgfrihed.**

Kommuner og kommuneforeninger er forskellige, og det er derfor også forskelligt hvilke løsninger, der vil fungere for jer. Nogle steder har vi derfor blot gjort opmærksom på hvad der skal tages stilling til, og dér hvor det giver mening, har vi fremlagt fordele og ulemper ved de forskellige muligheder. Andre steder har vi givet nogle generelle anbefalinger, som det står jer frit for at følge. Vores anbefalinger er sat ind i bokse, så det er adskilt fra den øvrige information. Vejledningen giver dog bedst mening, hvis man læser det hele.

Vær opmærksom på at nogle beslutninger kan være omfattet af kommuneforeningens egne vedtægter. Tag derfor også et godt kig på dem.

I daglig tale kaldes kommunalbestyrelsen for byråd i de fleste kommuner. I nogle af de større byer, f.eks. i København og Århus, er der undtagelser for dette. I denne vejledning bruger vi gennemgående betegnelsen "byråd", for ikke at skabe forvirring mellem kommunalbestyrelsen og kommuneforeningens bestyrelse.

Vejledningen er udsendt af landssekretariatet på vegne af Inspirationsgruppen for Kommunalvalget 2017, som er nedsat af storkredsforeningerne og hovedbestyrelsen. Du er velkommen til at kontakte Nis Benn (nis.benn@alternativet.dk), hvis du har flere spørgsmål om indholdet.

ORGANISERING

Hvem er ansvarlig for opstillingerne?

Kommuneforeningen har ansvar for opstilling af kandidater til byrådet, jf. landsvedtægternes § 14 stk. 9.

Vi forventer ikke opstilling til kommunalvalget i de kommuner, hvor vi ikke har en kommuneforening.

Koordinering af indsatsen

Koordinering af indsatsen for kommunalvalget foregår ved, at hver kommune udpeger én eller flere kommunalvalgs-tovholder(e), som indgår i en fælles koordinationsgruppe med tovholdere fra andre kommuner. Storkredsforeningerne kan også deltage i dette arbejde efter behov eller aftale.

De specifikke forhold omkring økonomi og valgkampen afklares i forbindelse med budgetprocessen ultimo 2016.

VALG AF KANDIDATER

Aspiranter

I Alternativet udpeges potentielle kandidater som udgangspunkt først som aspiranter. Aspirantrollen skal give aspiranten en forsmag på, hvad det vil sige at være kandidat og en mulighed for at finde ud af, om det er den rigtige vej at gå i Alternativet. På samme tid giver det bestyrelsen og medlemmerne en periode til at se en mulig kandidat an og afstemme forventninger.

Der er dog intet krav om, at man skal have været aspirant for at kunne vælges som kandidat. Det skal ses som en tilbud til de medlemmer, der overvejer at stille op som kandidat, som vi kraftigt anbefaler, at man benytter sig af.

Anbefaling

Det er op til den enkelte kommuneforening hvordan eller hvornår aspiranterne udpeges, hvor lang en aspirantperiode er, og hvad det indebærer at være aspirant.

Vi foreslår, at aspiranterne udpeges løbende af kommuneforeningens bestyrelse og/eller af et givent antal medlemmer, der indstiller en person som aspirant.

Vi forestiller os, at aspiranter agerer som var de valgte kandidater. Eksempelvis kan aspiranter gøres til talsperson på et eller flere politiske områder.

Vi anbefaler desuden, at der bliver stillet en række krav til aspiranterne - eksempelvis at man følger med i byrådets arbejde, at man samarbejder med andre aspiranter og medlemmer, og at man deltager i de relevante uddannelsesforløb, der udbydes af Alternativet. Den enkelte kommuneforening beslutter selv hvilke krav, der skal stilles.

Hvem kan stille op som kandidat?

Definitionen af en kandidat er én, som er valgt på et opstillingsmøde til at stille op til et valg.

Kandidater skal ifølge valgloven have bopæl i den kommune, de vælges for, og alle kandidater skal være myndige på valgdagen. Se mere om kriterierne for at være valgbar her:

<https://www.borger.dk/Sider/Opstilling-til-kommunalvalg.aspx>

Kandidaterne skal desuden have været medlem af Alternativet i mindst tre måneder ved det opstillingsmøde, hvor de vælges af medlemmerne, jf. § 13. stk. 2. Et medlemskab forudsætter at man har betalt sit kontingent jf. § 6 stk. 2

Hvis man opstiller som kandidat, må man ikke være medlem af andre politiske partier og ungdomspartier jf. § 13. stk. 1.

Man må gerne være medlem af bestyrelsen i sin storkreds eller kommuneforening og samtidig være kandidat. I valgåret 2017 må man dog hverken være forperson, næstforperson eller kassér. Hvis man bliver valgt ind i byrådet må man heller ikke være forperson, næstforperson eller kassér i storkredsens eller kommuneforeningens bestyrelse jf. § 13. stk. 4, men man må stadig gerne sidde i bestyrelsen.

Alle kandidater forventes at arbejde i et fællesskab til Alternativets bedste, jf. § 13. stk 1.

Vi forventer derfor, at aspiranter, kandidater og senere de siddende byrådsmedlemmer bidrager til samarbejdet med kommuneforeningens bestyrelse og medlemmer og aktivt indgår i dialog og debat om bl.a. byrådsarbejde og udvikling af Alternativets politik.

Vi ser meget gerne, at valgresultatet ikke bliver afgørende for kandidaternes engagement efter valget. Derfor opfordrer vi til et stærkt samarbejde mellem de kandidater, der vælges som byrådsmedlemmer, og de øvrige kandidater.

Vi foreslår at kandidaterne vil aflægge en "kandidat-ed", hvor det konkrete indhold bestemmes i kommuneforeningen. Det kunne eksempelvis være en forpligtelse til at samarbejde i kandidatgruppen – og med de andre medlemmer i øvrigt – som et team for at udvikle og realisere Alternativets politik både i og udenfor byrådet. Således arbejder alle kandidaterne videre efter valget - uanset om de kommer i byrådet eller ej – frem til deres kandidatur udløber.

Hvordan bliver kandidaterne opstillet?

Kandidaterne er tillidsvalgte og bliver derfor valgt for ét år af gangen, jf. § 13. stk. 6. Det betyder, at man som kandidat skal genvælges hvert år - også selvom der ikke har været valg. Bliver man valgt ind i byrådet, sidder man der naturligvis i de fire år. Man kan godt sidde i byrådet uden at være valgt som kandidat.

Kandidaterne vælges på et opstillingsmøde jf. landsvedtægternes, jf. § 14 stk. 2.

Storkredsforeningernes faste opstillingsmøder afholdes i marts. Lokalforeningernes faste opstillingsmøder afholdes fortrinsvis i januar dog senest fire uger før storkredsforeningens opstillingsmøde jf. §14 stk. 3. Ordet "fortrinsvist" er vejledende, og det er altså muligt at holde det faste opstillingsmøde på alle tider af året, så længe det er mere end fire uger før storkredsforeningens opstillingsmøde. Alle medlemmer, der har bopæl i opstillingskredsen, har stemmeret til opstillingsmødet.

I de fleste tilfælde vil opstillingsmødet skulle indkaldes med seks ugers varsel. De, som ønsker at stille op som kandidat, skal aflevere deres opstillingsgrundlag tre uger inden opstillingsmødet, og opstillingsgrundlaget skal udsendes til medlemmerne senest to uger før mødet. Se dog kommuneforeningens vedtægter afviger fra disse frister

Foruden de faste opstillingsmøder, er det muligt at lave supplerende opstillingsmøder, som kan afholdes alle tider på året.

Det kan være nyttige hvis:

1. Man ønsker at vælge flere kandidater
2. Man ønsker først at vælge kandidaterne og senere afgøre deres placering på stemmesedlen på et supplerende opstillingsmøde.
3. Man ønsker en afstemning om hvor vidt en allerede valgt kandidat skal beholde sit kandidatur. Det skal i så fald være angivet ved invitationen til opstillingsmødet hvilke kandidaturer, man ønsker at stemme om, sådan så det ikke er alle de valgte kandidater, der skal vælges påny. Husk at se efter i kommuneforeningens vedtægter, om de lokale regler afviger herfra.

Alle kandidater opstiller sideordnet jf. landsvedtægternes §14 stk. 1.

Kommuneforeningen vælger selv i hvilken rækkefølge kandidaterne skal anføres på stemmesedlen. Det har ingen betydning for hvordan partilistestemmerne fordeles, men erfaring har vist, at det giver en stemmemæssig fordel at stå øverst på stemmesedlen. Derfor er det vigtigt at tage stilling til, hvordan rækkefølgen laves. Vi kan umiddelbart se tre overvejelser, som kan kombineres i 12 (måske flere) forskellige modeller:

1. Skal kandidaterne oplistes efter hvem der har fået størst opbakning på opstillingsmødet, skal de opstilles alfabetisk eller på baggrund af en lodtrækning
2. Ønsker man en oplistning efter køn, så rækkefølgen hedder kvinde-mand-kvinde-mand osv. (eller omvendt)? Dette gøres ved at opliste kvinder og mænd hver for sig, og så lave en "lynlåsmodel", hvor de flettes ind i en samles liste.
3. Ønsker man at stemme specifikt om en eller flere spidskandidater, som skal stå øverst på listen, ud fra de valgte kandidater?

		Opbavnings- baseret rækkefølge	Tilfældig rækkefølge	Alfabetisk rækkefølge
Spidskandidat(er)	Hensyn til køn			
	Ikke hensyn til køn			
Ingen spidskandidat(er)	Hensyn til køn			
	Ikke hensyn til køn			

Desuden skal den enkelte kommuneforening arbejde aktivt for, at man jf. § 4 stk. 1 opstiller et mangfoldigt kandidatfelt med forskellighed indenfor bl.a. geografi, etnicitet, køn, livserfaring, alder og faglighed.

Anbefaling

Vi anbefaler, at man afholder det faste opstillingsmøde i november, december eller januar. Desuden anbefaler vi, at man forsøger at afholde det faste opstillingsmøde samme

tid på året hvert år, sådan at de nye kandidater (gen)vælges når de et-årige kandidaturer udløber.

Rækkefølgen på stemmelisten kan besluttes på årsmødet eller opstillingsmødet umiddelbart inden kandidaterne vælges, men man kan også udskyde beslutningen til et supplerende opstillingsmøde, så man har længere tid til at se kandidaterne an og måske lade nye kandidater komme til, inden man vælger en spidskandidat. Det vil være forskelligt, hvad den bedste løsning for den enkelte kommuneformening er.

Vi anbefaler, at bestyrelsen udsender deres forslag til hvilken model, der skal gælde, som kan godkendes eller udfordres på opstillingsmødet eller årsmødet, hvor det er muligt at foreslå en anden model eller vælge at udskyde beslutningen.

Afstemningsform

Som udgangspunkt vælges kandidaterne ud fra afstemningsformen beskrevet i § 15, stk. 4:

“Til valg uden et bestemt antal pladser, kan en kandidat anses for godkendt, såfremt denne har modtaget tilslutning fra mere end 50 % af de afgivne stemmer inklusiv blanke stemmer. Der kan afgives stemme på alle kandidater og der kan kun afgives én stemme per kandidat.”

Der må dog ifølge valgloven højst opstilles fire kandidater mere end det antal medlemmer, der skal vælges til byrådet. Det er den lokale valgbestyrelse, der bestemmer, hvor mange medlemmer der skal være i byrådet.

Der er en valgbestyrelse i hver kommune, som består af borgmesteren og en række byrådsmedlemmer, der er valgt til valgbestyrelsen af byrådet. Valgbestyrelsen har i øvrigt også til opgave at foretage den endelige stemmeoptælling.

Ifølge § 15 stk. 6 er det muligt at beslutte en anden afstemningsform end den, der er beskrevet ovenfor. I så fald skal denne afstemningsform indsendes som forslag senest to uger før opstillingsmødet og godkendes med $\frac{2}{3}$ flertal.

Et eksempel på en anden afstemningsform kunne være at fastsætte, hvor mange kandidater, der skal opstilles. Først stemmes der om hvor mange kandidater, der skal opstilles. Dernæst stemmer man som i § 15, stk. 1, hvor hvert medlem kan stemme på op halvdelen af det antal kandidater, der skal vælges.

Anbefaling

Det kan være svært at sige noget om, hvad der vil være den bedste afstemningsform. Først og fremmest kan det afhænge af hvordan man vil liste kandidaterne på stemmesedlen, for hvis man ønsker at have én eller flere spidskandidater, kræver det en todelt afstemningsform, hvor man først vælger kandidater og derefter en spidskandidat blandt kandidaterne.

Ønsker man at vælge et specifikt antal, er det svært at sige noget generelt om hvor mange kandidater, man skal vælge. Det afhænger blandt andet af, hvordan man vil føre kampagne, hvor mange personer, der stiller op som kandidater, samt hvor mange ressourcer der er til rådighed. Bemærk, at hvis man følger afstemningsformen i landsvedtægternes § 15, stk. 1 kan det både virke som en begrænsning at antallet af kandidater, men det kan også betyde, at nogle personer bliver kandidater, som ellers ikke

ville have mødt stor nok opbakning i den oprindelige afstemningsform. Vær derfor opmærksom på, hvilken hensigt I har med afstemningsformen, og lav den derefter.

VALGFORBUND

Hvad er et valgforbund?

Til kommunalvalget er det muligt at indgå såkaldte valgforbund. Her kan to eller flere partier gå sammen og støtte hinanden ved at dele de overskydende stemmer mellem sig og således øge muligheden for at vinde ekstra mandater.

Dette er muligt, fordi valgforbundet behandles som en enhed, når mandaterne skal fordeles. Herefter fordeles de vundne mandater mellem partierne. De eventuelle ekstra mandater vil gå til de partier, der har flest "ekstra stemmer" og derfor ville være tættest på at have stemmer nok til endnu et mandat. Dette er ikke nødvendigvis det parti, der har flest stemmer i alt.¹

Fordele og ulemper ved valgforbund

- hvor enig skal man være med sine valgforbundsfæller?

Rent matematisk kan det aldrig være en ulempe at indgå et valgforbund. Selvom et andet parti kan komme til at få gavn af ens egne stemmer, er det ikke muligt at komme i en situation, hvor man som parti "mister" et mandat til et andet parti i valgforbundet, som man kunne have fået ved at stå udenfor.

Naturligvis kan der være strategiske overvejelser i forhold til hvem man skal gå i valgforbund med. Typisk vil et valgforbund være en fordel for større partier, der indgår forbund med små partier, der langt fra har tilslutning til at få sit eget mandat. Omvendt kan det også være de mindre partiers mulighed for at vinde dét mandat, det ikke ville muligt at vinde alene. Hvilken liste, der i sidste ende vinder på ordningen afhænger som nævnt af, hvor mange stemmer hver liste er fra at få sit "næste" mandat, og det kan være svært at spå om på forhånd.

Valgforbund indgås typisk mellem lister og partier, der står hinanden politisk nær, men det er ikke et krav. I praksis er der tidligere set eksempler i enkelte kommuner på valgforbund mellem partier, der opfattes som meget langt fra hinanden, eksempelvis valgforbund mellem Det Radikale Venstre og Dansk Folkeparti.²

Et valgforbund øger desuden sandsynligheden for at vælgernes stemme ikke spildes, hvis Alternativet ikke kommer ind. Det kan måske få nogle vælgere til at stemme på Alternativet, som de ellers ikke turde stemme på af frygt for stemmespild. Omvendt kunne man forestille sig at nogle vælgere ikke vil stemme på Alternativet, hvis deres stemme risikerer at gå til et andet parti, som de ikke kan stå inden for.

¹Helt konkret deles hvert partis stemmetal med såkaldte divisorer, der har værdien 1, 2, 3, 4, 5, osv. Herved udregnes en række kvotienter. Har et valgforbund eksempelvis vundet 10 mandater, går disse til indehaverne af de 10 største kvotienter. Se en uddybende forklaring og eksempel her:

<http://politiken.dk/indland/politik/Kommunalvalg/ECE836329/saadan-er-matematikken-i-et-valgforbund/>

² <http://www.altinget.dk/kommunal/artikel/en-stemme-paa-radikale-kan-vaere-en-stemme-paa-df>

Anbefaling

Vi anbefaler, at man indgår et valgforbund for både at mindske stemmespild og for at øge chancerne for et godt kommunalvalg. Som udgangspunkt ser vi valgforbund som et rent valgteknisk forbund uden politisk indhold, men vi er opmærksomme på, at det af vælgerne kan tolkes anderledes.

Derfor er det vigtigt at være meget opmærksomme på at forklare, hvorfor man har indgået et valgforbund med de partier, man har, og hvilken betydning der skal lægges i det.

Vi kan ikke give nogle konkrete råd om hvilke partier, man skal indgå i valgforbund med, da det vil være forskelligt fra kommune til kommune.

Vi anbefaler at kommuneforeningens bestyrelsen laver en indstilling angående valgforbund, som drøftes og godkendes på årsmødet eller et opstillingsmøde.

En anden mulighed er, at årsmødet giver bestyrelsen – eller et nedsat udvalg – et mere eller mindre åbent mandat til at indgå i forhandlinger om valgforbund, hvorefter den endelige aftale om et valgforbund godkendes på et senere møde.

Bemærk, at der kan være indskrevet regler om valgforbund i kommuneforeningens egne vedtægter.

Start gerne dialogen om valgforbund tidligt. Flere steder er forhandlingerne om valgforbund sikkert allerede i gang.

VALGMYNDIGHEDERNE - DEADLINES OG FORBEREDELSE TIL AT OPSTILLE LISTEN OG EVT. INDGÅ VALGFORBUND

Deadlines og praktiske råd vedr. indlevering af kandidatliste, stillerlister og evt. og valgforbund

Det er vigtigt at overholde deadlines og procedurer i forbindelse med indleveringerne til valgbestyrelsen, da man ellers går glip af muligheden for at stille op. I denne guide nævnes de vigtigste deadlines. Da proceduren er meget detaljeret og der endnu kan opstå ændringer i både deadlines og procedurer, har vi dog valgt ikke at skrive alt om disse krav. Social- og Indenrigsministeriet udsteder en ny vejledning i den kommunale valglov op til valget. Den vil blive udsendt lige så snart den måtte foreligge – formodentlig i august 2017.

Vi kan anbefale, at man i hver kommuneforening og storkreds udpeger en eller flere ansvarlige, som har ansvaret for, at alle formellefrister og procedurer overholdes.

Indlevering af kandidatlister og stillerlister

I den kommunale valglov § 23 står der: "Senest kl. 12 tirsdagen 4 uger før valgdagen skal kandidatlister være indleveret til formanden for valgbestyrelsen". Dvs. senest tirsdag d. 24. oktober 2017 kl. 12. Men vi anbefaler stærkt, at man ikke venter til sidste øjeblik. Listen kan afleveres allerede 14 dage før deadline og vi anbefaler derfor specifikt, at man afleverer sin kandidatliste senest tirsdag d. 17. oktober 2017 klokken 12.

Kandidat- og stillerliste skal hentes på rådhuset, og det skal være denne skabelon, der bruges. Man skal som hovedregel skaffe mindst 25 stillere til kommunevalget, men der er særlige regler for en række store kommuner, og den lokale valgbestyrelse kan have besluttet sig for et andet tal. Tjek

derfor efter i vejledningen fra Social- og Indenrigsministeriet eller på det lokale rådhus. Sørg for at have rigeligt med stillere. Enkelte af stillerne bliver måske ikke godkendt, fordi de er flyttet fra kommunen eller har stillet for andre partier. Kandidaterne skal også selv skrive under på både kandidatlisten og anmeldelsen af valgforbund.

Valgforbund

Valgforbund skal anmeldes skriftligt over for den kommunale valgbestyrelse ved benyttelse af en særlig formular. Formularen fås ved henvendelse til kommunen. Skriftlig anmeldelse om indgåede valgforbund skal indleveres til valgbestyrelsens formand senest kl. 12 mandagen 22 dage før valgdagen, altså den 30. oktober kl. 12. Man kan kun indgå i ét valgforbund men gerne med mere end ét parti. Anmeldelsen af valgforbundet skal være underskrevet af alle godkendte stillere og godkendte kandidater på kandidatlisten. Det er altså de samme personer, som der skriver under på kandidatlisten, som skriver under på anmeldelsen af valgforbundet.

Samme regler og frister gælder, hvis man ønsker at trække et anmeldt listeforbund eller valgforbund tilbage. Også en eventuel tilbagetrækning skal være skriftlig, men der er ingen formular herpå.

Anbefaling

Det kan være en god idé at stillerne skriver under på kandidatlisten og anmeldelsen af valgforbundet samtidig, fordi det er de samme stillere, der skal skrive under på begge dokumenter. Det kan enten være til årsmødet, opstillingsmødet eller til et særskilt stillerarrangement, som måske kan slås sammen med et kampagneplanlægningsmøde, hvor man kan få flere frivillige ombord. Det kan være en god anledning til at ringe og invitere de medlemmer i kommuneforeningen, der ikke er normalt aktive. Man kan samle stillere over flere omgange, hvis der ikke er nok på det enkelte møde.

Husk at have rigeligt med stillere!

EFTER VALGET

Konstitueringsforhandlinger

Vi anbefaler, at de opstillede kandidater forbereder sig grundigt på konstitueringsforhandlingerne inden valgaftenen. Det gør I blandt andet ved at afklare internt hvilke udvalgsposter, I vil gå efter, hvis I får mandaterne til det. Afklar også gerne, hvad I vil være med til, og hvad I ikke vil være med til i forhold til centrale politiske spørgsmål. Det er særligt vigtigt, hvis I søger at indgå en konstitueringsaftale med politisk indhold.

Endelig kan vi anbefale, at I er mindst to personer, der deltager i forhandlingerne. Søg meget gerne råd hos folk, der har erfaring med konstituering og politiske forhandlinger. Vi regner med at nedsætte en konstitueringsgruppe, som man kan ringe og få råd hos både før, under og efter valgaftenen.

Ansøgning om partistøtte

Social- og Indenrigsministeriet administrerer den statslige partistøtteordning og fastsætter den årlige lokale partistøttesats, der administreres af kommunerne.

Kandidatlistor, der har deltaget i kommunalvalget og opnået mindst 100 stemmer (i København dog mindst 500 stemmer) har ret til tilskud til politisk arbejde i kommunen.